

Doop van kinderen en/of volwassenen

Een Bijbelse verantwoording – e.j.hempenius

1 Vooraf

Argumenten en gevoelens

Aanleiding	Velen kennen vriend, vriendin of hebben een (klein)kind of ouder die zich opnieuw laat dopen.
Gevoelens	De pijn van afwijzing, gepaard met gevoelens van boosheid. Hebben wij het dan fout gedaan?
Dubbele gevoelens	<ol style="list-style-type: none">1. Aan de ene kant blijdschap: want er is hernieuwde geloofsbeleving en enthousiasme voor de Heer Jezus.2. Aan de andere kant: de verwijdering. Iemand gaat over naar een andere gemeente met alle gevolgen van dien.
Soms felle discussie	Argumenten voor of tegen de doop van kinderen, want daar gaat de discussie over, komen niet over.
Een patstelling?	En omdat we er niet uitkomen, kan er berusting zijn en een verzwegen onderwerp. We komen immers niet verder <ul style="list-style-type: none">● Dit is overigens een aanwijzing dat niet alleen (verstandelijke) argumenten een rol spelen, maar dat het gevoel (zonder hier een oordeel over uit te spreken) minstens zo belangrijk is.
Redenen?	Er kunnen verschillende oorzaken zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Na onderzoek van de Schriften.2. Vaker komt voor: na een periode van oppervlakkigheid en lauwheid, teleurstelling, afwijzing en frustratie in de gemeente, de ontdekking van een blij geloof in een gemeente die de doop alleen bedient aan volwassenen na een persoonlijke geloofsbelijdenis.3. Soms een impulsieve actie.

Vooraf

Helderheid geboden!	Deelnemers aan de discussie gebruiken verschillende woorden: babydoop, zuigelingendoop, kinderdoop, volwassendoop, geloofsdoop. Dit wekt de indruk dat er verschillende soorten doop zijn. Ter voorkoming spreek ik alleen over de doop (Efeziërs 4:5: één Heer, één geloof, één doop).
Centrale vragen!	<ol style="list-style-type: none">1. Is het terecht dat de wereldwijde kerk (Protestants, Rooms-Katholiek, Oosters-Orthodox en de kerken verwant met de Egyptisch Koptische kerk (die tot het jaar 400 n. Chr. samen één christelijke kerk vormden) de doop bedienen aan de kinderen van gelovigen?2. Hoe verhoudt de doop zich tot het geloof van de individu en de gemeenschap?
Pas op, een valkuil!	Het gesprek gaat dus niet over geloofsdoop versus babydoop, want de kerken die de doop bedienen aan kinderen kennen ook de doop aan de volwassenen. Het gesprek gaat dus over: <ol style="list-style-type: none">1. doop aan volwassenen na belijdenis van geloof en de

- doop aan hun kinderen,
2. of alleen de doop aan volwassenen na belijdenis van geloof.
-

Wat gaan we doen?

De oorsprong van de doop	<p>Ik beperk met tot Matteüs 28:16-20 en zeg kort iets over Marcus 16:16.</p> <p>Ik ga niet op de doop van Johannes de Doper en ook niet op de zogenaamde proselytendoop. Deze doop ondergingen niet-Joden als onderdeel van hun toetreding tot het Jodendom.</p> <p>Matteüs 28:16-20 gaan we nauwkeurig lezen tegen de achtergrond van het Oude Testament en in het geheel van het Nieuwe Testament.</p>
De verhouding tussen de doop en de besnijdenis	<p>In de Gereformeerde Kerken is de parallel tussen de besnijdenis en de doop van belang voor de bediening van de doop aan kinderen van de gelovigen. Is deze parallel terecht?</p>
Tegelijkertijd	<p>Tegelijkertijd komen meer gegevens aan de orde, zoals de verhouding tussen het Oude en het Nieuwe Testament.</p>
Beperking	<p>Er is veel over de doop te zeggen en te leren. Niet alles kan aan bod komen.</p>

Uitgangspunten

De doop en Jezus Christus	<p>De doop verbindt de gelovige aan Jezus Christus (en de Vader en de heilige Geest), zijn lijden en sterven en opstanding (Romeinen 6:1-4).</p> <p>De doop tekent de belofte van de vergeving van zonden (Handelingen 2:38; 22:16) en het vernieuwing van het leven door de Heilige Geest (Titus 3:5) door het geloof in Jezus Christus.</p>
De doop en de gelovige	<p>De doop is teken van de bekering en markeert de overgang van het leven zonder naar het leven met Jezus Christus (Handelingen 2:37).</p> <p>De doop is tevens een gebed van de gelovige tot God om een zuiver geweten op grond van de opstanding van de Heer Jezus Christus (1 Petrus 3:21).</p>
De doop en de gemeenschap	<p>De doop verbindt de gelovigen aan elkaar in de gemeenschap (lichaam) van Christus en van de heilige Geest (1 Korintiërs 12:12,13).</p>

2 De opdracht die Jezus gaf (Matteüs 28:16-20)

Marcus 16:16

1. “**Wie gelooft en gedoopt is** zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden veroordeeld.”
2. Voorstanders van de doop die alleen bediend wordt na belijdenis van geloof verwijzen naar deze woorden van Jezus. De koppeling tussen geloof en doop is hier overduidelijk. Daarover bestaat geen discussie. Wel is een aantal vragen te stellen:
 - 2.1. Leert Jezus hier volgorde in de tijd? Dus eerst geloof, pas daarna de doop? De woorden van Jezus wijzen wel in deze richting.
 - 2.2. Leert Jezus hier prioriteit? Geloof is één en al beslissend voor der redding! En de doop is onlosmakelijk verbonden met geloof!
Zijn beide volgordes mogelijk?
 - a) Eerst geloof, vervolgens de doop = bij de volwassene die tot geloof komt.
 - b) Eerst de doop, vervolgens het geloof = bij het kind dat in een gelovig gezin opgroeit.

Dit is uit Marcus 16:15-18 niet eenduidig op te maken.

2.3. Nog een les: de doop verwijst naar het oordeel, waarvan de gelovige is bevrijd.

3. Marcus 16:16 tendeert dus naar de volgorde geloof en doop. Geloof en doop zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Maar is de volgorde doop en geloof ook mogelijk? Daarvoor is het nodig om naar Matteüs 28:16-20 te gaan kijken.

Matteüs 28:16-20

16 De elf leerlingen gingen naar Galilea, naar de berg waar Jezus hen had onderricht,

Na de opstanding uit de doden gaan de elf leerlingen terug naar de berg van Bergrede.

17 en toen ze hem zagen bewezen ze hem eer, al twijfelden enkelen nog.

Zij bewijzen hem eer. Dat betekent: Hij is hun God (Johannes 20:28; vergelijk Matteüs 4:11)

18 Jezus kwam op hen toe en zei: ‘Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde.

De verklaring van het Koninkrijk: Jezus is Koning in de hemel en op de aarde

19 Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, 20 en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb.

De opdracht van het Koninkrijk: Jezus wil door zijn leerlingen dat het Koninkrijk van de hemel doorbreekt op aarde.

En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.’

De belofte van het Koninkrijk: Ik ben met jullie (= Immanuël, God met ons; Matteüs 1:23).

De opdracht is op grond van deze belofte niet beperkt tot de leerlingen, maar geldt deze opdracht voor de gemeente vandaag tot de jongste dag.

Het koninkrijk van Jezus

1. Jezus Christus is Koning. Matteüs laat in zijn evangelie zien dat Jezus de ware zoon van David is (Matteüs 1:1).
2. Daarmee trekt God de lijn door. In het Oude Testament is Hij Koning (1 Samuël 8:1-9; Psalm 93; e.a.).
3. De doop maakt deel uit van zijn opdracht tot verbreiding van het Koninkrijk.

Matteüs 28:19-20a (in detail)

De centrale opdracht:

maak **alle volken** tot mijn **leerlingen**

Dat betekent:

1. Ga dus op weg

En:

2. door hen **te dopen in de naam** van de Vader en de Zoon en de heilige Geest,

3. en **hun te leren** dat ze zich moeten houden aan alles **wat ik jullie opgedragen heb**.

Alle volken

1. **Alle** volken is bijzonder. Tot nu toe richtte Jezus zich alleen tot de Joden. Het is nu èn Joden èn heidenen (vergelijk Matteüs 10:5-7; Johannes 10:14-18; Efeziërs 2:11-22).
2. Alle volken is een verwijzing naar de belofte die Abraham had ontvangen: Genesis 12:3¹, namelijk dat in Abraham of met Abraham alle volken zullen delen of verlangen naar de zegen.
 - 2.1. "Nu heeft de Schrift voorzien dat God **ook andere volken** door geloof zou aannemen en daarom aan Abraham verkondigd: 'In jou zullen **alle volken** gezegend worden.'" (Galaten 3:8).
3. Jezus is de zoon van Abraham (Matteüs 1:1). In Jezus Christus komt het heil tot alle volken. De relatie met Abraham is in het Nieuwe Testament belangrijk. Dit geldt zowel voor de gelovigen uit de Joden als de gelovigen uit de heidenen (Romeinen 4, Galaten 3).
 - 3.1. "Zo werd hij de **vader van alle onbesnedenen** die geloven, zodat ook zij als rechtvaardigen konden worden aangenomen. En hij werd eveneens de **vader van hen die besneden zijn**, althans van hen die zich niet alleen hebben laten besnijden maar ook onze vader Abraham volgen in het geloof dat hij als onbesneden bezat" (Romeinen 4:11-12; zie onder).
 - 3.2. "U ziet dus dat zij die geloven kinderen van Abraham zijn." (Galaten 3:7)
 - 3.3. "Zo zouden door hem alle volken delen in de zegen van Abraham en zouden wij, zoals ons is beloofd, door het geloof de Geest ontvangen" (Galaten 3:14).
 - 3.4. "En omdat u Christus toebehoort, bent u nakomelingen van Abraham, erfgenamen volgens de belofte" (Galaten 3:29).
 - 3.5. Petrus wijst op deze belofte in Handelingen 2:38-39: "Keer u af van uw huidige leven en laat u dopen onder aanroeping van Jezus Christus om vergeving te krijgen voor uw zonden. Dan zal de heilige Geest u geschonken worden, want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen en voor allen die ver weg zijn en die de Heer, onze God, tot zich zal roepen." Dit is de belofte die in het Oude Testament (Joël) aan Israël is gegeven.

¹ De NBV en de NBG-1951 geven Genesis 12:3 verschillend weer. De NBG-1951 volgt Galaten 3:14 en de oude Griekse vertaling van het Oude Testament. Ik vind dat deze de voorkeur heeft.

Maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen

1. Een beslissende vraag is: wie ontvangen hier de doop? Wanneer Jezus het volgende had gezegd: **“Maak leerlingen, door hen te dopen”**, was duidelijk dat het om volwassenen gaat.
 - 1.1. Bedenk wel dat leeftijd waarop iemand volwassen wordt cultuur bepaald is. Een Joodse jongen was en is met twaalf jaar volwassen voor de WET!
2. Jezus spreekt echter van **volken** die de doop ontvangen.
 - 2.1. Volk is hier een zogenaamd inclusief woord. Een inclusief woord gebruiken wij om grotere groepen aan te duiden.
 - a) Een leuk voorbeeld van inclusief gebruik van een woord is dit. De leerkracht roept: “jongens, willen jullie nu stil zijn?!” In een klas die bestaat uit jongens en meisjes gaat het waarschijnlijk niet alleen om de jongens, maar evengoed om de meiden. “jongens” kan dus op twee manier gebruikt worden.
 - 2.2. Een “Volk” bestaat uit:
 - a) mannen en vrouwen
 - b) en generaties : (over)grootouders, ouders en kinderen

Beide zijn nodig voor bestaan en voorbestaan van een volk. Immers, zonder vrouwen of mannen sterft een volk uit. Zonder generaties heeft een volk geen wortels en geen toekomst.
3. Hoe heeft Matteüs met zijn sterke Joodse wortels het woord “volken” begrepen? We kunnen hem dat helaas niet vragen. Wel kunnen we terug naar het Oude Testament dat een heel belangrijke rol speelt in zijn evangelie. Voor Joden hoorden de kinderen er helemaal bij:
 - 3.1. “Luister, Israël: de HEER, onze God, de HEER is de enige! Heb daarom de HEER lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds in gedachten. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. (Deuteronomium 6:4).
 - 3.2. “want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen (Handelingen 2:39)

-
4. En hoe zit het dan met de zogenaamde **huis**-teksten? In het Nieuwe Testament is een aantal keer sprake dat de doop bediend is aan een heel huis (Handelingen 16:15 (Lydia); 16:31; (de gevangenebewaarder); 18:8 (Cryspus, de leider van de synagoge te Korinthe; 1 Korintiërs 1:16);
 - 4.1. “Huis” is net als “volk” een inclusief woord. In de tijd van het Nieuwe Testament omvatte “huis”: ouders, kinderen, familieleden, slaven en slavinnen.
 - a) In 1 Timoteüs 5:14 staat: “Daarom wil ik dat jonge weduwen hertrouwen, kinderen krijgen, het **huishouden** regelen.” In het Grieks gebruikt Paulus voor “huishouden” hetzelfde woord als in Handelingen 16:31 waar staat: “Ze antwoordden: ‘Geloof in de Heer Jezus en u zult gered worden, u en uw **huisgenoten**.’”
 - 4.2. Dit kennen we ook uit het Oude Testament: Vergelijk:
 - a) “Maar **ik en mijn huis**, wij zullen de Here dienen!” (NBG-1951; Jozua 24:15).
 - b) “In ieder geval zullen **ik en mijn familie** de HEER dienen.” (NBV; Jozua 24:15).

Vergelijking van deze vertalingen laat zien dat “huis” de betekenis heeft van familie, maar ook van generaties.

Deze betekenis kennen wij ook in het Huis van Oranje. Dan gaat het niet alleen om koningin Beatrix en haar (klein-)kinderen, maar ook om haar voorgeslacht.

Te dopen in de naam van

1. **Dopen** vooronderstelt water. Jezus noemt hier niet het middel, maar de handeling.
2. **In** wijst op het doel van de doop. De doop tekent de nieuwe relatie tot God, op grond van de vergeving van zonden, de afwassing van zonden. De doop tekent de overgang van het rijk van de zonde naar het rijk van Jezus Christus.
 - 2.1. Deze nauwe band tussen Christus en de gelovige komt op verschillende plaatsen in andere bewoordingen terug (Galaten 3:27).
3. De **NAAM** is de NAAM die God bekend maakt aan Mozes (Exodus 3:14). De Vader, de Zoon en de heilige Geest delen dezelfde NAAM.
 - 3.1. In de naam van **betekent niet**, wat in het Nederlands wel kan: *“in opdracht van.”*
 - 3.2. Dit is betekenisvol. Vergelijk: “Want waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden” (Matteüs 18:20). De NAAM betekent dat God tegenwoordig is. De doop brengt de gelovige in de tegenwoordigheid van God, de Drie-enige.
 - 3.3. Het is niet goed om te spreken van 'doopformule.' Dan kan de indruk ontstaan dat de doop een (belangrijk) ritueel is.
 - 3.4. Eerder is de doop te vergelijken met een wederzijdse trouwbelofte.

De NAAM

Mozes vroeg: “Wat is de naam van die God?” Wat moet ik dan zeggen? Toen antwoordde God hem: ‘Ik ben die er zijn zal.’” (Exodus 3:13,14)

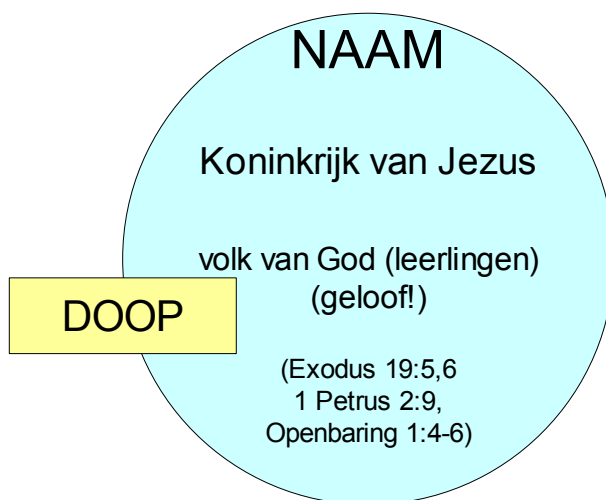
Johannes laat zien dat Jezus deze bijzondere NAAM op zichzelf betrok. Dit gebeurt in de zogenaamde “Ikben”-teksten. Bijvoorbeeld:

- **“Ik ben** de opstanding en het leven. Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft” (Johannes 11:25).
- **“Ik ben** de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door mij” (Johannes 14:6).
- Zie ook:

hun te leren.... wat ik jullie opgedragen heb

(Deuteronomium - Matteüs)

- Jezus verwijst in zijn onderwijs vaak naar het onderwijs van Deuteronomium (Matteüs 4:3 – Deuteronomium 8:3; vooral in de Bergrede staan voorbeelden.
- Vergelijk de volgende twee uitspraken:
 - “Luister dus, Israël, naar de wetten en de regels waarin ik u onderwijs en kom ze na” (Deuteronomium 4:1).
 - **hun** (de volken als leerlingen) **te leren** dat ze zich moeten houden aan alles **wat ik jullie opgedragen heb**.
- De Israëlieten namen de kinderen van jongsaf aan mee op deze leerweg (Thora). Een mooi voorbeeld is Timoteüs:
 - Je “ bent van kindsbeen af vertrouwd met de heilige geschriften die je wijsheid kunnen geven” (2 Timoteüs 3:15).
- De doop maakt iemand tot leerling van Jezus Christus.

Tekening 1: Matteüs 28:19

Toelichting bij tekening 1.

- De doop markeert de overgang van buiten naar binnen het volk van God. Dit gebeurt wanneer iemand tot geloof komt en volgeling, leerling wil zijn van Jezus Christus. De volgorde is:

komen tot geloof – doop (teken van de vergeving) – volharden in geloof

- Wat nu als twee gelovige volgelingen van Jezus Christus een kind krijgen. Dan zijn de volgende vragen belangrijk:
 - Mag dit kind de doop pas ontvangen, nadat het persoonlijk zijn geloof heeft beleden en te kennen heeft gegeven bij Jezus en zijn koninkrijk (volk) te willen horen? De volgorde is:

komen tot geloof – doop – volharden in geloof

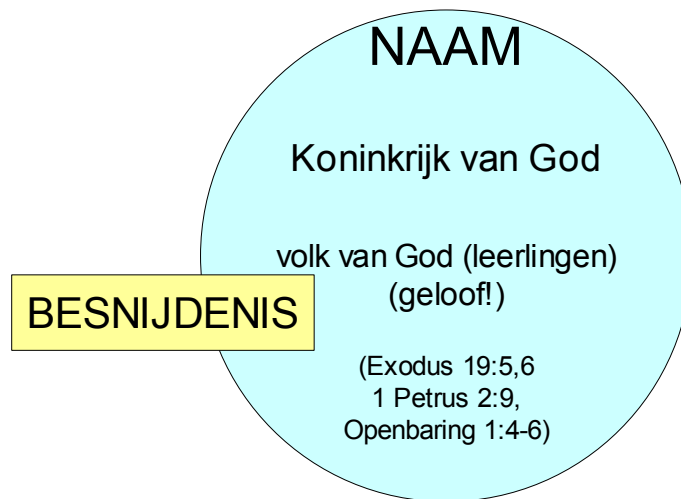
Hier komt meer nadruk te liggen op de **persoonlijke keus** van de mens.

- Ontvangt dit kind de doop, omdat het hoort bij het volk van God, waarbij de doop de grens markeert tussen het volk van God en het niet-volk van God?

doop (teken van de vergeving – komen tot geloof – volharden in geloof

- In dit laatste geval is belangrijk dat voor het kind, hoe jong het ook is, geldt: “Ik was al schuldig toen ik werd geboren, al zondig toen mijn moeder mij ontving” (Psalm 51:7). Het kind heeft dus vanaf het begin de genade van God nodig.

Hier komt meer nadruk te liggen op de **afhankelijkheid van de genade** van God.

Tekening 2: De Besnijdenis als teken van het Verbond

3 Besnijdenis en doop (Romeinen 4:6-12)

Romeinen 4:6-12

<p>Rechtvaardiging door het geloof alleen!</p> <p>Psalm 32:1,2</p>	<p>6 Zo prijst ook David de mens gelukkig die door God rechtvaardig wordt verklaard zonder dat hij enige verdienste heeft:</p> <p>7 'Gelukkig is de mens wiens onrecht is vergeven, wiens zonden zijn bedekt; 8 gelukkig is de mens wiens zonden de Heer niet telt.'</p>
<p>Voor wie geldt deze belofte?</p>	<p>9 Prijzen deze woorden een besneden of een onbesneden mens gelukkig?</p>
<p>Abraham ontving de belofte van gerechtigheid toen hij nog niet besneden was.</p>	<p>We zagen al dat Abrahams vertrouwen hem werd toegerekend als een daad van gerechtigheid. 10 Maar wanneer gebeurde dat? Toen hij al besneden was of daarvoor? Het laatste, toen hij nog niet besneden was.</p>
<p>De besnijdenis is teken en zegel – omdat hij God vertrouwde = geloofde.</p>	<p>11 De besnijdenis ontving hij later als een bezegeling en teken dat hij als onbesnedene rechtvaardig was omdat hij op God vertrouwde.</p> <p>12 En hij werd eveneens de vader van hen die besneden zijn, althans van hen die zich niet alleen hebben laten besnijden maar ook onze vader Abraham volgen in het geloof dat hij als onbesnedene bezat.</p>

Enkele opmerkingen

- De volgorde is:
1. God geeft Abraham de belofte (Genesis 15:1-6).
 2. Abraham gelooft deze belofte. God rekent Hem dat toe als een daad van gerechtigheid. Dat wil zeggen: God keurt dit handelen van Abraham goed.
 - a) Abraham was toen nog niet besneden.
 3. God geeft de besnijdenis als een teken en een zegel, waarmee God duidelijk maakt: Ik heb een verbond met jouw gesloten.
 - a) De volgorde bij Abraham is: **geloof – besnijdenis**.
 4. Vervolgens moest Abraham Isaäk besnijden op de achtste dag.
 - a) De volgorde bij Isaäk is: **besnijdenis – geloof**.
 - b) En dat geldt vervolgens voor alle nakomelingen van Abraham en Isaäk.

- Opvallend (1): Paulus tekent twee lijnen, waarbij het geloof beslissend is
1. Abraham vader van de besnedenen = Joden
 - a) die treden in het voetspoor van het geloof dat Abraham dat hij als onbesneden bezat.
 2. Abraham als vader van de onbesnedenen = niet-Joden
 - a) die net als Abraham tot geloof zijn gekomen, terwijl zij onbesneden waren (zij hoeven zich niet laten besnijden; Handelingen 15:1-29 en Galaten 5:1-12).
- Opvallend (2) Paulus brengt de besnijdenis ter sprake, nadat hij de belofte van de vergeving van zonden (Psalm 32:1,2) heeft genoemd. Hoe kan dat?

Betekenis van de besnijdenis

- Wat betekende de besnijdenis in het Oude Testament?
1. Verbondenheid met God op grond van gerechtigheid.
 2. Verbondenheid met Abraham = volk van God
 3. Daarnaast wijzen de profeten erop dat het niet gaat om het uiterlijke en zichtbare teken, maar om het hart:
 - 3.1. "**Besnijdt daarom uw hart** en wees niet langer halsstarrig" (Deuteronomium 10:16).
 - 3.2. "De HEER, uw God, zal uw hart besnijden en ook dat van uw nakomelingen, zodat u hem weer met hart en ziel zult liefhebben en in leven zult blijven" (Deuteronomium 30:6).
 - 3.3. "Laat je besnijden voor de HEER, ontdoe je van de voorhuid van je hart, inwoners van Juda en Jeruzalem" (Jeremia 4:4).
- Hoe keert de besnijdenis in het Nieuwe Testament terug?
1. Aan de ene kant speelt de besnijdenis als teken van het verbond met God en met Abraham, het volk van God nog steeds een rol, maar deze betekenis raakt op de achtergrond wanneer de heidenen die tot geloof komen niet meer besneden worden. Christenen uit de Joden worden wel besneden. De andere betekenis, de geestelijke zaak keert wel terug:
 - 1.1. "Jood is men niet door zijn uiterlijk, en de besnijdenis is geen lichamelijke besnijdenis. Jood is men door zijn innerlijk, en **de besnijdenis is een innerlijke besnijdenis.**" (Romeinen 2:28-29).
 - 1.2. **In hem bent u ook besneden**, niet door mensenhanden, maar met de besnijdenis van Christus, door het afleggen van het aardse lichaam. **Toen u gedoopt werd** bent u immers met hem begraven, en met hem bent u ook tot leven gewekt, omdat u gelooft in de kracht van God die hem uit de dood heeft opgewekt (Kolossenzen 2:11,12).

Doop en besnijdenis

- In Hem bent u ook besneden.... Toen u gedoopt werd....**
1. Paulus verbindt doop en besnijdenis aan elkaar. Hoe kan dat?
 - 1.1. Besnijdenis is een teken en zegel van gerechtigheid = vergeving van zonden (Romeinen 4:6-12).
 - 1.2. Doop is teken en zegel van gerechtigheid = vergeving van zonden (Romeinen 3:21-26; Kolossenzen 2:12).
 - 1.3. Geloof en besnijdenis zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden (Genesis 15:1-6; Romeinen 4:6-12).
 - 1.4. Geloof en doop zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden.
- Nogmaals de volgorde
1. De volgorde bij de besnijdenis:
 - 1.1. geloof – besnijdenis (Abraham als volwassene).
 - 1.2. besnijdenis – geloof (Isaäk als kind van de gelovige Abraham).
 2. De volgorde bij de doop:

- 2.1.geloof – doop (de volwassene die tot geloof komt).
- 2.2.doop – geloof (het kind van de gelovige).

4 Samenvattend

Doorgaande lijn

1. Het is belangrijk de doorgaande lijn van het Oude naar het Nieuwe Testament vast te houden. Het Oude Testament vindt in Jezus Christus zijn vervulling. Het Nieuwe Testament toont de vervulling.

Oude Testament	Nieuwe Testament
Het Koninkrijk van God	Het Koninkrijk van God
De komende Christus zoon van Abraham zoon van David	De gekomen Christus zoon van Abraham zoon van David
Israël (Exodus 19:5,6)	Alle volken (1 Petrus 2:9)
Abraham vader van de besnedenen die hem volgen in:	Abraham vader van de besnedenen en de onbesnedenen die hem volgen in:
Geloof en gehoorzaamheid	Geloof en gehoorzaamheid
Toegerekende gerechtigheid (vergeving van zonden)	Toegerekende gerechtigheid (vergeving van zonden)
Teken en zegel: de besnijdenis	Teken en zegel: de doop
Abraham: geloof – besnijdenis - volharding Isaäk: besnijdenis – geloof - volharding	Volwassene: geloof – doop- volharding Kind: doop – geloof - volharding

Het belangrijkste punt:

1. God brengt in Jezus Christus een volk samen.
 - 1.1. In het Oude Testament markeerde de besnijdenis de grens.
 - 1.2. In het Nieuwe Testament markeert de doop de grens.
 - 1.3. Waarbij doop en besnijdenis in wezen dezelfde betekenis hebben: IK BELOOF U MIJN GENADE, de vergaving van zonden.
2. Dit volk volgt de stem van de Goede Herder in geloof en gehoorzaamheid.
 - 2.1. Oude Testament: Psalm 80
 - 2.2. Nieuwe Testament: Johannes 10

PS. Er is natuurlijk veel te zeggen over de doop. Indien daarvoor belangstelling bestaat, wil ik vragen daarover beantwoorden of een vervolg op deze avond geven.

In Christus liefde verbonden,

E.J. Hempenius